

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 lipca 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 22 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 584/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie, wyrokiem z dnia 1 lutego 2022 r., oddalił odwołanie K. Ż. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 20 grudnia 2019 r. odmawiającej prawa do renty socjalnej.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, wyrokiem z dnia 22 grudnia 2022 r., oddalił apelację odwołującego się od powyższego wyroku.

W sprawie ustalono schorzenia odwołującego się, tj. stan po leczeniu operacyjnym (korekcji) tetralogii Fallota w 1989 r., nadciśnienie tętnicze bez zajęcia serca, niewydolność krążenia NYHA I/II, zaburzenia rytmu serca pochodzenia komorowego o niskiej złośliwości (bez udokumentowanych następstw

hemodynamicznych) i niedomykalność zastawki aortalnej oraz że ich stopień zaawansowania nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że w opinii z dnia 1 czerwca 2015 r., wydanej do sprawy VII U 1180/13, wyrażona została ocena, że uznanie odwołującego się za osobę całkowicie niezdolną do pracy będzie uzależnione od stwierdzenia utrzymującego się nadciśnienia płucnego, jednak opinie biegłych kardiologów wydane w niniejszym postępowaniu jednoznacznie wskazują na brak cech nadciśnienia płucnego. Ze względu na sprzeciw odwołującego się wobec poddania go badaniu przez biegłego lekarza psychiatrę, co połączone było z niestawieniem się odwołującego się na wyznaczony termin badania, zasadne było odstąpienie Sądu Okręgowego od przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego psychiatry.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszej opinii, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy, gdy opinia, którą dysponuje zawiera istotne luki, bo nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, czyli nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona przez eksperta analiza nie pozwala organowi orzekającemu skontrolować jego rozumowania co do trafności jego wniosków końcowych. Ponieważ żadne okoliczności tego rodzaju nie miały miejsca w niniejszej sprawie, nie znajduje uzasadnienia zarzut naruszenia przepisu art. 286 k.p.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, opinia kardiologiczna z dnia 27 października 2017 r. w rzeczowy sposób wyjaśnia stan zdrowia odwołującego się. Nie było podstaw do uwzględnienia zawartego w apelacji wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka na okoliczność ustalenia, czy odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy, ponieważ to do biegłych sądowych należy ocena stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Wyjaśnienie, czy określone naruszenie sprawności organizmu ogranicza w istotnym stopniu możliwość wykonywania pracy zarobkowej wymaga bowiem wiadomości specjalnych, zatem adekwatny jest tutaj dowód z opinii biegłych, nie może spełnić takiej roli ani dowód z zeznań strony postępowania, ani też dowód z zeznań świadka. Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie stanowiskiem, czym innym jest występowanie u ubezpieczonego określonych schorzeń, a czym innym wpływ tych schorzeń na możliwość wykonywania pracy zarobkowej. Upośledzenie organizmu nie jest wystarczającą

przesłanką przyznania renty, w sytuacji, gdy mimo tego upośledzenia możliwe jest podjęcie dotychczasowej pracy i systematyczne leczenie schorzenia. Biegli stwierdzili, że odwołujący się może w obecnym stanie zdrowia wykonywać lekką pracę fizyczną z przewagą pracy siedzącej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji nie pominął, że odwołujący się pobierał w przeszłości rentę uczniowską. Jak prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, odwołujący się był uprawniony do takiego świadczenia w okresie od 1 stycznia 1994 r. do 31 sierpnia 2005 r. Organ rentowy decyzją z dnia 31 sierpnia 2005 r. odmówił odwołującemu się prawa do renty uczniowskiej, uznając, że całkowita niezdolność do pracy ustała. Decyzja ta została poddana kontroli sądowej i ostatecznie prawomocny wyrok sądowy potwierdził prawidłowość zaskarżonej decyzji. Odwołujący się ubiegał się następnie o ponowne ustalenie prawa do renty uczniowskiej, jednak organ rentowy wydał decyzję odmowną, a kontrola sądowa wykazała zasadność i tej decyzji. Tym samym prawomocnie przesądzone zostało, że całkowita niezdolność do pracy będąca podstawą pobierania renty uczniowskiej ustała z dniem 31 sierpnia 2005 r.

Sąd Apelacyjny podzielił zatem ustalenie Sądu Okręgowego, że odwołujący się nie jest całkowicie niezdolny do pracy i w konsekwencji nie spełnia wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do renty socjalnej (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej; jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2194).

Odwołujący się w skardze kasacyjnej od powyższego wyroku zarzucił:

(-) rażące naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej wykładni art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, przez przyjęcie, że odwołujący się nie spełnia zasadniczego kryterium uprawniającego do renty socjalnej, a to przez przyjęcie, że nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy w sytuacji, gdy stan faktyczny sprawy nie został w pełni wyjaśniony;

(-) nieuwzględnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności oraz przekroczenie granic swobodnej oceny przedstawionych dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), polegające na przyjęciu, że odwołujący się nie jest całkowicie niezdolny do pracy, a w szczególności wobec uznania, że przesłuchanie

wskazanego świadka oraz opinie dalszych biegłych nie są w sprawie niezbędne (naruszenie art. 286 k.p.c.).

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że w sprawie doszło do naruszenia wskazanych przepisów prawa materialnego i procesowego, mimo że „w sprawie bezsporne są: istnienie u uczestnika schorzenia szczegółowo opisanego w aktach sprawy (m.in. stan po leczeniu operacyjnym (korekcji) tetralogii Fallota w 1989 r., nadciśnienie tętnicze bez zajęcia serca, niewydolność krążenia NYHA I/II, zaburzenia rytmu serca pochodzenia komorowego o niskiej złośliwości (bez udokumentowanych następstw hemodynamicznych) i niedomykalność zastawki aortalnej, a nadto zgłaszane przez uczestnika trudności w poruszaniu się, bolesność w obrębie kręgosłupa, nadciśnienie płucne i powtarzające się utraty przytomności, które uniemożliwiają mu wykonywanie podstawowych czynności życiowych, ograniczają możliwość poruszania się i uniemożliwiają wykonywanie nawet najlżejszej pracy fizycznej” a schorzenie ujawniło się w terminie objętym treścią art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

W ocenie skarżącego, został potraktowany zbyt pobieżnie przez biegłych, bez wnikliwego rozważenia powiązania stanu zdrowia uczestnika z jego historią zawodową, możliwościami pracy w zawodzie wyuczonym (lub jakimkolwiek innym) - praktycznie cały czas odwołujący się nie pracował i utrzymywał się ze świadczeń rentowych, co spowodowało, że odmówiono mu statusu osoby całkowicie niezdolnej do pracy. Powyższe powoduje, iż uczestnik pozostaje praktycznie bez środków do życia, nie mając prawa do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, właśnie z tytułu stanu zdrowia niepozwalającego ani wcześniej, ani obecnie na podjęcie pracy, a tym samym nie legitymuje się stażem pracy uprawniającym do takich świadczeń. Znamienne, że ten sam stan zdrowia, który wcześniej kwalifikowany był jako całkowita niezdolność do pracy, dająca prawo do stosownych świadczeń, obecnie kwalifikowany jest jako niezdolność trwała częściowa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione,

a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyslać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia

Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia. Poza bowiem subiektywnym przekonaniem o niezdolności do wykonywania jakiegokolwiek pracy, skarżący nie przedstawił żadnych konkretnych i merytorycznych zarzutów, które mogłyby podważyć opinie biegłych stanowiące podstawę ustalenia, że nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Przypomnieć też należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołał skarżący w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r.,

V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., II UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 Nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 513257).

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[ms]